

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 8 febr. 1892, kl. 2 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af dels genom framställning af justitieombudsmannen, dels genom motion väckta förslag om ändrad lydelse af 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862.

Efter det i 101 § af konkurslagen föreskrifvits att, derest i en konkurs framställt ackordsförslag vid sammanträde inför rättens ombudsman antages af borgenärerna eller, till följd deraf, att jäf mot någon af de röstberättigades fordringar gjorts, vid sammanträdet ej kan afgöras, huru vida förslaget är att såsom antaget eller förkastadt anse, förslaget skall, jemte det vid sammanträdet förda protokoll och den upprättade förteckningen å de röstberättigade borgenärerna, sist inom en vecka af ombudsmannen till rätten eller domaren inlemnas för att af rätten pröfvas, stadgas i 102 §, sådant detta lagrum för närvarande lyder:

»Då, på sätt i nästföregående § sagdt är, ackordsförslag till rättens pröfning inkommit, utsätte rätten eller domaren genast dag, då ärendet skall vid rätten förekomma och låte den dag kungöras, såsom i 89 § föreskrifvet är.

Vill borgenär, på de i 104 § omförmälda grunder, fastställelse af ackordet bestrida; göre det skriftligen hos rätten eller domaren sist en vecka förr än ärendet skall vid rätten förekomma.»

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 7 Saml. 4 Häft. (N:o 6.)

140 § i konkurslagen har för närvarande följande lydelse:

»Är gäldenär, hvars egendom till konkurs afträdes, gift; varde hustrun kallad till det förhör, som i 39 § omförmäles. Rätten förordne ock god man att hustrun biträda. Då rättegångsdag å landet ej inträffar inom en månad före inställelsedagen; ege domaren god man tills vidare förordna: anmäle dock förhållandet nästa rättegångsdag.»

Ändring i ofvan anförda två lagrum har vid innevarande riksdag föreslagits *dels* beträffande båda lagrummen af *justitieombudsmannen* uti hans embetsberättelse, *dels* ock i fråga om 140 § af herr *Claëson* uti en inom Första Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 7. Till stöd för sin framställning om ändring af 102 § konkurslagen anför justitieombudsmannen, hurusom ett af konkurslagens främsta syftemål vore att åstadkomma en så skyndsam handläggning af konkursärenden som möjligt. De i 102 § gifna bestämmelser afsåge äfven, att ackordsförslag, som till rättens pröfning hänskjutits, måtte blifva så snart ske kunde pröfvadt och ackordsfrågan slutligen afgjord. Men såsom dessa bestämmelser blifvit affattade, innehölle de icke någon ovilkorlig föreskrift derom, att domstol, när ackordsärende å därför kungjord dag förekommer, äfven bör vid samma tillfälle så vidt möjligt meddela hufvudsakligt beslut i ärendet. Sådant framginge ej heller med tydlighet af öfriga bestämmelser i konkurslagen angående ackord. Efter hvad justitieombudsmannen sport plägade ock stundom så förfaras att, sedan ett till rättens pröfning hänskjutet ackordsförslag förekommit å den för ärendet kungjorda rättegångsdag af ett lagtima ting, domstolen icke vid samma tillfälle afkunnade hufvudsakligt beslut i ärendet utan i stället tillkännagåfve, att beslutet komme att meddelas å viss dag af annat sammanträde under tinget eller å den dag, då tinget skulle avslutas, hvilket ofta kunde medföra flera månaders uppskof med ärendets afgörande. I ett särskildt fall hade klagomål hos justitieombudsmannen anförts deröfver, att på sådant sätt fastställelse af ett utaf borge-närerna antaget, till häradsrätts pröfning hänskjutet ackordsförslag fördröjts mera än fem månader efter den dag, då ärendet enligt utfärdad kungörelse hos rätten förekommit. Ärendet förekom nemligen å en af rättegångsdagarne vid vintertingets början i februari och tillsades der-vid, att yttrande skulle meddelas vid tingets slut, hvilket inträffade den 31 juli.

Tydligt vore, att allvarsamma förluster och olägenheter såväl för gäldenärer som för borgenärer kunde uppstå, derest det slutliga afgörandet af ackordsfrågor, som hänskjutits till rättens pröfning, på sådant sätt utan tvingande skäl längre tid uppehöles. Då rätten på förhand finge kännedom såväl om sjelfva ackordsförslagets innehåll och borgenärernas beslut som om de grunder, på hvilka borgenärer till äfventyrs bestrida fastställelse, borde i allmänhet pröfningen af ackordsförslag icke vara synnerligen besvärlig eller tidsödande. Rätten torde därför vanligen kunna samma dag, då ackordsärendet hos rätten förekommit, meddela hufvudsakligt beslut. Härifrån borde dock göras undantag för det i 105 § konkurslagen omförmälda fall, att rätten först måste döma öfver tvistiga fordringsanspråk i konkursen, innan afgöras kan, huru vida ackordsförslaget må anses vara af borgenärerna antaget eller icke, och något eller några af dessa fordringsanspråk äro, på sätt i 75 § konkurslagen omförmäles, beroende på utredning inför rätten, så att rätten antingen icke kan vid samma tillfälle deröfver döma eller ock anser sig behöfva rådrum för domens afkunnande. Utom i sådant fall borde det icke vara medgifvet för domstolen att uppskjuta meddelandet af hufvudsakligt beslut i en till dess pröfning hänskjuten ackordsfråga till annan dag än den, då ärendet vid rätten förekommit, eller, i händelse domstolens tid skulle vara af andra måls och ärendens handläggning å denna dag alltför strängt anlitad, senast nästa dag.

Med anledning af de erinringar, justitieombudsmannen sålunda framställt beträffande 102 § i konkurslagen, föreslår justitieombudsmannen Riksdagen att antaga följande förslag till lag angående ändring af 102 § konkurslagen:

»Häri genom förordnas, att 102 § i konkurslagen den 18 september 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse: Då, på sätt i nästföregående § sagdt är, ackordsförslag till rättens pröfning inkommit, utsättes rätten eller domaren genast dag, då ärendet skall vid rätten förekomma, och låte den dag kungöras, såsom i 89 § föreskrifvet är.

Vill borgenär, på de i 104 § omförmälda grunder, fastställelse af ackordet bestrida; göre det skriftligen hos rätten eller domaren sist en vecka förr än ärendet skall vid rätten förekomma.

Då ärendet är i det skick, att rätten kan ackordsförslaget till afgörande företaga, skall rätten öfver detsamma genast eller sist nästa dag meddela yttranden; dock vare i det fall, hvarom i 105 § sägs, längre rådrum tillätet.»

Lika med justitieombudsmannen och på de af honom anförda skäl finner utskottet önskligt, att en uppkommen ackordsfråga snarast möjligt bringas till slut. Der ett ackordförslag icke blifvit i föreskrifven ordning bestridt, torde i regel svårighet icke möta att omedelbart efter ärendets föredragning eller åtminstone före de pågående rättsförhandlingarnas afslutande företaga frågan till afgörande. Är deremot ackordet bestridt t. ex. på den grund, att anledning förefinnes att gäldenär hemligen gynnat någon borgenär vid ackordet eller att annat svek dervid egt rum, kan rätten lätt nog blifva nödsakad att pröfva ett mången gång inveckladt bevismaterial, och ehuru efter dettas förebringande ärendet onekligen kan vara i det skick, att det *kan* företagas till afgörande, synes likväl ärendets egen vigt bjuda, att man ej äfventyrar, att ett hastigare afgörande deraf sker på bekostnad af pröfnings omsorgsfullhet. Att sålunda i ämnet meddela en undantagslös föreskrift i den af justitieombudsmannen föreslagna riktning, synes utskottet icke fullt lämpligt. Justitieombudsmannen har också sjelf föreslagit, att lagen borde tillåta längre rådrom i det i konkurslagens 105 § omförmälda fall, att rätten vid pröfning af ett ackordförslag finner utgången af borgenärernas omröstning öfver förslaget blifva olika, då de röster, som afgifvas för tvistiga fordringar, inberäknas och då de icke beräknas.

Det i sådant afseende af justitieombudsmannen gjorda tillägg till det föreslagna nya momentet af 102 § synes utskottet emellertid sakna egentlig betydelse, då ju ackordsfrågan vid de i 105 § omförmälda förhållanden svårligen kan sägas vara i det skick, som förslaget förutsätter. Utskottet, som, på sätt ofvan blifvit antydt, anser omständigheter kunna förefinnas, som göra ett omedelbart afgörande af ackordsfrågan omöjligt eller åtminstone förenadt med stora svårigheter, har följaktligen föreslagit sådan affattning af 102 §, som nedan intagna lagförslag utvisar.

I fråga om 140 § konkurslagen anför justitieombudsmannen:
»Genom § 4 i den samma dag som konkurslagen den 18 september 1862 utfärdade förordningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars bo stadgades följande:

»Då boskilnad sökt är, förordne rätten god man att hustrun biträda.»

Enligt dessa båda samtidigt utfärdade bestämmelser skulle följaktligen, såväl när konkurs inträffat och gäldenären vore gift som när boskildnad blifvit sökt, god man förordnas till hustruns biträde.

Med anledning af väckta motioner beslöt Riksdagen år 1874 förändringar i fråga om 8 kap. 1 §, 9 kap. 1 § och 11 kap. 6 § giftermålsbalken, hvilka förändringar åsyftade att bereda hustru tillfälle att kunna sjelf få förvalta henne tillhörig egendom. I sammanhang härmed och då den ovilkorliga bestämmelsen i boskildnadsförordningen, att den egendom, hustrun finge undanskifta eller som tillfallit henne, sedan boskildnaden söktes, skulle förvaltas af god man, syntes Riksdagen icke vara lämplig, i händelse berörda förändringar genomfördes, beslöt Riksdagen jemväl förändringar i 4 och 6 §§ boskildnadsförordningen i syfte att lemna hustru öppet att utan biträde af god man förvalta sådan egendom, som genom boskildnad undandragits hennes mans förvaltning.

De af Riksdagen sålunda beslutade förändringarna i giftermålsbalken och boskildnadsförordningen godkändes af Kongl. Maj:t. Förordningar i ämnet utfärdades den 11 december 1874.

I följd häraf lyder 4 § i boskildnadsförordningen numera sålunda:

»Då boskildnad sökt är, förordne rätten, der hustrun det begär, god man att henne biträda.»

Konkurslagen och boskildnadsförordningen företedde sålunda, fortsätter justitieombudsmannen, den skiljaktighet, att enligt konkurslagen god man nödvändigt skall förordnas för gäldenärens hustru, under det att boskildnadsförordningen lemnar åt hustru att sjelf bestämma, om hon behöfver biträde af någon god man. För denna olikhet funnes, så vidt justitieombudsmannen kunde inse, icke någon verklig rättsgrund.

När boskildnadsansökning af hustru gjordes utan sammanhang med konkurs, vore någon god man ännu icke förordnad för henne. Hon kunde således dervid icke påräkna biträde af sådan, utan ansökningen måste göras af henne på egen hand eller med den hjälp hon eljest kunde bereda sig. Då hustru i detta fall icke hade biträde af god man och det vidare vore öfverlemnadt åt henne att pröfva, om hon behöfde sådant biträde för utförande af sin talan eller för att förvalta egendom, som kunde tillfalla henne, torde det vara lämpligt att, äfven när konkurs inträffat, frågan om förordnande af god man för henne gjordes beroende af hennes önskan.

Under sina embetsresor hade justitieombudsmannen vid granskning af de hos underrätterna förda konkursförteckningar iakttagit, att i konkurser förordnanden vanligen utfärdas för någon person att vara god man för gäldenärens hustru. En eller annan gång hade sådant

likväl icke skett. På justitieombudsmannens erinran, att bestämmelsen i 140 § konkurslagen vore ovillkorlig, hade justitieombudsmannen då fått till svar, att i en mängd konkurser med obetydliga eller inga tillgångar åtgärden vore onödig, helst när det numera vore öfverlemnadt åt hustru att i boskildnadsfall utom konkurs sjelf pröfva, om hon behöfde god man eller icke. Vid samtal med underdomare, hvilka städe vid konkurs förordnade god man för gäldenärens hustru, hade justitieombudsmannen ock erfarit, att de väl gjort sådant på grund af konkurslagens bud, men ansåge åtgärden ofta vara obehöflig.

Hvad justitieombudsmannen sålunda anfört syntes honom ådagalägga lämpligheten af sådan ändring i 140 § konkurslagen, att öfverensstämmelse i berörda hänseende mellan konkurslagens och boskildnadsförordningens föreskrifter åstadkommes; och justitieombudsmannen har i enlighet härmed hemställt, att åt 140 § konkurslagen måtte gifvas följande lydelse: »Är gäldenär, hvars egendom till konkurs afträdes, gift; varde hustrun kallad till det förhör, som i 39 § omförmäles. Rätten förordne ock, der hustrun det begär, god man att henne biträda. Då rättegångsdag å landet ej inträffar inom en månad före inställelsedagen; ege domaren, på hustruns begäran, god man tills vidare förordna: anmäl dock förhållandet å nästa rättegångsdag.»

Den af herr *Clässon* i ämnet väckta motion är af följande lydelse:

»Genom konkurslagen den 18 september 1862 infördes den nyhet, att vid handläggning af konkurser å landet åtskilligt, som förut tillhört häradsrätten, lades på domaren ensam. Denne fick sålunda befogenhet att utan biträde af nämndemän hålla det förhör, hvarvid boupppteckningens rättighet skall af gäldenären beedigas, och att dervid utfärda förordnanden för dem, hvilka utsågos att såsom gode män förvalta gäldbundna boet, äfvensom att nämna viss person till rättens ombudsman i konkursen. Vid samma förhör bör äfven, i den händelse gäldenären är gift, någon förordnas att såsom god man biträda gäldenärens hustru; men af allt, som vid nämnda förhör kan och bör förekomma, blef detta ensamt undantaget från domarens befogenhet, och i 140 § säges, att rätten skall förordna god man att hustrun biträda, med det undantag, att, då rättegångsdag å landet ej inträffar inom en månad före inställelsedagen, domaren eger att god man tills vidare förordna, med skyldighet dock att anmäla förhållandet nästa rättegångsdag.

Underligt förefaller det i sanning, att, under det i alla de konkurser, der rättstvister icke uppstå eller ackordsförslag ej skall af rätten pröfvas, domaren har sig anförtrodd hela konkursens handläggning i

öfrigt, honom icke betros den enkla åtgärden att förordna god man att gäldenärens hustru biträda, i händelse hon vill söka boskilnad.

Denna kvarleva från ett i öfrigt öfvergifvet åskådningssätt har alltid synt mig synnerligen oegentlig, och trettio års tillämpning af lagen har lärt mig, att bestämmelsen väl kan åstadkomma besvär och oreda, men alls intet gagn.

Uti sin till innevarande års Riksdag afgifna embetsberättelse har Riksdagens justitieombudsman hemställt om den ändring i ofvannämnda § i konkurslagen, att god man skall förordnas för gäldenärens hustru endast när hon sådant begär. En dylik begäran bör framställas vid ofvanberörda förhör, hvilket å landet i de flesta fall ej hålles af rätten, utan af domaren, och det torde då vara billigt, att denna enkla sak får genast afgöras utan att hänskjutas till rätten.

Då jag, som antager, att justitieombudsmannens berörda framställning vinner Riksdagens bifall, icke finner lämpligt, att en oegentlighet borttages ur en lagparagraf och en annan får deri kvarstå, får jag vördsamt föreslå,

att åt 140 § i konkurslagen den 18 september 1862 gifves följande ändrade lydelse:

»Är gäldenär, hvars egendom till konkurs afträdes, gift; varde hustrun kallad till det förhör, som i 39 § omförmäles. Rätten eller domaren å landet, om förhöret hålles inför denne, förordne då, derest gäldenärens hustru det begär, god man att henne biträda.»

Då, på sätt justitieombudsmannen anført, någon verklig rättsgrund icke finnes för den skiljaktighet i bestämmelserna om godmansskap för hustru, som konkurslagen och boskilnadsförordningen för närvarande framte, samt, hvad vidare angår herr Claësons förslag, detta onekligen på ett lyckligt sätt supplerar justitieombudsmannens ändringsförslag och derjemte synes utskottet både ändamålsenligt och betryggande, har utskottet ansett 140 § böra erhålla den förändrade lydelse, som nedanintagna lagförslag utvisar.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet, att Riksdagen i anledning af justitieombudsmannens framställning och den i ämnet väckta motion ville för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862.

Häri genom förordnas, att 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

102 §.

Då, på sätt i nästföregående § sagdt är, ackordsförslag till rättens pröfning inkommit, utsätte rätten eller domaren genast dag, då ärendet skall vid rätten förekomma, och låte den dag kungöras, såsom i 89 § föreskrifvet är.

Vill borgenär, på de i 104 § omförmälda grunder, fastställelse af ackordet bestrida; göre det skriftligen hos rätten eller domaren sist en vecka förr än ärendet skall vid rätten förekomma.

Då ärendet är i det skick, att rätten kan ackordsförslaget till afgörande företaga, skall rätten öfver detsamma genast eller sist nästa dag meddela yttrande, der ej särskilda omständigheter oundgängligen kräfva längre rådum.

140 §.

År gäldenär, hvars egendom till konkurs afträdes, gift; varde hustrun kallad till det förhör, som i 39 § omförmäles. Rätten eller domaren å landet, om förhöret hålles inför denne, förordne då, derest hustrun det begär, god man att henne biträda.

Stockholm den 8 februari 1892.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation

af herr *Hasselrot*, som ansett, att utskottet bort afstyrka bifall till herr *Claësons* motion.